

दाखल दिनांक : २५.०५.२०१६

नोंदणी दिनांक : २५.०५.२०१६

न्यायनिर्णय दिनांक : ०७.०३.२०१८

कालावधी : ०१ वर्ष ०९ म. १२ दि.

न्यायदंडाधिकारी प्रथम वर्ग कंधार, यांचे न्यायालय

(पिठासीन अधिकारी : सुभाष द. तारे)

नियमित फौजदारी खटला क्र. ६९/२०१६

निशाणी २६

महाराष्ट्र शासन मार्फत

पोलिस स्टेशन उस्माननगर.

...सरकार पक्ष

विरूद्ध

१. रणजित मोतीराम कदम

वय : ३८ वर्ष, धंदा : शेती,

२. पार्वतीबाई रणजित कदम

वय : ३२ वर्ष, धंदा : घरकाम,

दोघे राहणार: सावळेश्वर, ता. कंधार जि. नांदेड.

.....आरोपीं

प्रकरण : भारतीय दंड संहितेचे कलम ३२४, ३२३, ५०४, ५०६ सह

कलम ३४ अन्वये

सरकार पक्षातर्फे : सहाय्यक सरकारी विधिज्ञ श्री. यु. एम. वाडीकर

आरोपी तर्फे : विधिज्ञ श्री. पी. बी. कदम

न्यायनिर्णय

(घोषित दिनांक ०७.०३.२०१८)

०१. आरोपीविरूद्ध भारतीय दंड संहिता, १८६० (यानंतर 'भा.दं.वि.' असेच संबोधण्यात येईल) चे कलम ३२४, ३२३, ५०४, ५०६ सह कलम ३४ अन्वये शिक्षेस पात्र असणा—या गुन्ह्याकरिता दोषारोप पत्र दाखल करण्यात आले होते.

०२. **सरकार पक्षाची थोडक्यात हकीकत अशी की—**

दिनांक ०१.०३.२०१६ रोजी सायंकाळी ०७.३० वाजेच्या सुमारास फिर्यादी मारोती हे घरासमोर थांबलेले असतांना आरोपी रणजित हा विनाकारण त्यांचे नांव घेवून शिवीगाळ करत होता. फिर्यादी मारोती याने शिवीगाळ का करतोस असे विचारले असता आरोपी रणजित हा फिर्यादीसोबत वाद घालू लागला. त्यावेळी आरोपी रणजित, त्याची पत्नी आरोपी पार्वतीबाई व विधीसंघर्षित बालक हानमंत व विद्या असे सर्व जण फिर्यादीजवळ आले व त्यास शिवीगाळ करू लागले. हानमंत व पार्वतीबाई यांनी फिर्यादीस खाली पाडले, आरोपी रणजित याने कु—हाडीने डोक्यात मारले. तसेच विद्या हिने लाथा बुक्यांनी मारहाण केली. फिर्यादीने आरडा ओरड केली असता त्यांचा मुलगा प्रकाश हा सोडवण्यासाठी आला असता आरोपींनी त्याला देखील मारहाण करून मुक्का मार दिला. तसेच आरोपींनी जीवे मारण्याच्या धमक्या दिल्या. त्यावेळी देविदास चंपती देवणे, माधव पांडुरंग कदम, बालाजी गुबलेवाड यांनी सोडवा सोडव केली.

०३. त्यानंतर घटनेच्या दिवशीच वेळ २३.३० वाजता पोलीस ठाणे, उस्माननगर येथे दिलेल्या फिर्यादवरून गुन्हा नोंद क्रमांक २४/२०१६ अन्वये गुन्हा नोंद करण्यात आला व सदर गुन्ह्याचा तपास आर. एम. कानगुले पोलीस नाईक बं.न.२३३२ यांच्याकडे सोपविण्यात आला.

०४. तपासक अंमलदार यांनी तपासादरम्यान घटनास्थळी जावून दोन पंचासमक्ष घटनास्थळाचा पंचनामा केला. फिर्यादीचे वैद्यकीय प्रमाणपत्र हस्तगत केले. तसेच साक्षीदारांचे तपासटिपण नोंदविले. आरोपी रणजित व पार्वतीबाई यांना अटक करून न्यायालयासमोर हजर केले. तसेच विधीसंघर्षित बालक हानमंत व विद्या यांना बाल न्यायमंडळ नांदेड

यांच्यासमोर हजर केले. आरोपी रणजित याचेकडून एक लोखंडी कु—हाड जप्त करून तसा जप्तीपंचनामा केला. आरोपींविरुद्ध पुरावा आढळून आल्याने न्यायालयात दोषारोपपत्र दाखल केले.

०५. निशाणी ०९ कडे आरोपींविरुद्ध भा. द. वि. चे कलम ३२४, ३२३, ५०४, ५०६ सह कलम ३४ अन्वये आरोपींनी गुन्हा केला याबाबत दोषारोप निश्चीत केला. आरोपींना दोषारोप मराठीत समजावून सांगितला असता त्यांनी दोषारोप नाकारून संपरीक्षेची मागणी केली.

०६. आरोपींविरुद्ध गुन्हा सिद्ध करण्यासाठी सरकार पक्षाने फिर्यादी मारोती देवराव कदम यास निशाणी क्र. २० कडे व जखमी साक्षीदार प्रकाश मारोती कदम यास निशाणी क्र. २२ कडे तपासले आहे. आरोपींनी घटनास्थळ पंचनामा (निशाणी २३), जप्तीपंचनामा (निशाणी २४) व वैद्यकीय प्रमाणपत्र (निशाणी २५) कबुल केले आहे. आज रोजी निशाणी ०१ कडील आदेशाप्रमाणे सरकार पक्षाचा पुरावा बंद करण्यात आला. आरोपींविरुद्ध पुरावा दिसून न आल्याकारणाने कलम ३१३ फौजदारी प्रक्रीया संहिता, १९७३ अन्वये आरोपींना तपासले नाही.

०७. विद्वान सहाय्यक सरकारी विधिज्ञ यु. एम. वाडीकर व आरोपींचे विद्वान विधिज्ञ श्री पी. बी. कदम यांच्या युक्तीवादावरून व अभिलेखावरून खालील मुद्दे उपस्थितीत होतात. त्यावरील निष्कर्ष या नंतर नमुद केलेल्या कारणांमुळे नोंदविले आहेत.

मुद्दे	निष्कर्ष
१ आरोपींनी त्यांच्या सामाईक इरादयाने प्राणघातक शस्त्रानिशी स्वइच्छेने फिर्यादी मारोती यांना दुखापत करून कलम ३२४ सह कलम ३४ भा. द. वि. अन्वये गुन्हा केल्याचे सरकार पक्षाने सिद्ध केले आहे काय?	नाही.

२. आरोपींनी त्यांच्या सामाईक इरादयाने फिर्यादी व साक्षीदार हयांना दुखापत करुन भा. द. वि. चे कलम ३२३ सह कलम ३४ अन्वये गुन्हा केल्याचे सरकार पक्षाने सिद्ध केले आहे काय ?	नाही.
३. आरोपींनी त्यांच्या सामाईक इरादयाने फिर्यादी मारोती हे उद्युक्त होतील हे माहित असतांना त्यांना शिवीगाळ करुन उद्युक्त केले व त्याद्वारे कलम ५०४ सह कलम ३४ भा. द. वि. अन्वये गुन्हा केल्याचे सरकार पक्षाने सिद्ध केले आहे काय?	नाही.
४. आरोपींनी त्यांच्या सामाईक इरादयाने फिर्यादी व साक्षीदार यांना धाक बसावा याकरिता जिवे मारण्याची धमकी दिली व भा. द. वि. चे कलम ५०६ सह कलम ३४ अन्वये गुन्हा केल्याचे सरकार पक्षाने सिद्ध केले आहे काय?	नाही.
५. काय आदेश?	अंतिम आदेशा प्रमाणे

कारणमिमांसा

मुद्दा क्र. १ ते ४ बाबत

०८. वरील सर्व मुद्दें एकाच घटनेशी निगडीत असल्याकारणाने पुनरावृत्ती टाळण्यासाठी त्यावरील कारणमिमांसा एकत्रित विचारात घेण्यात येते.

०९. साक्षीदार क्रमांक १ मारोती देवराव कदम यांनी घटना ही दिनांक ०१.०३.२०१६ रोजी सांयकाळी ०७.०० ते ०७.३० वाजेच्या दरम्यान त्यांच्या घरासमोर घडल्याचे सांगितले आहे. फिर्यादीने आरोपी व त्यांच्यामध्ये किरकोळ कारणावरून वाद झाल्याचे सांगितले आहे. आरोपींनी त्यांना व मुलाला कु-हाडीने अथवा लाथा बुक्याने मारहाण केली अशी घटना घडली नसल्याचे सांगितले आहे. विद्वान सहाय्यक सरकारी विधिज्ञ यांनी न्यायालयाच्या परवानगीने साक्षीदारास उलटतपासात विचारावयाची प्रश्ने विचारली परंतु, त्यातूनही सरकार पक्षाच्या म्हणण्यास कोणतीही पुरक अशी बाब दिसुन येत नाही. साक्षीदार मारोती यांनी सरकार पक्षाच्या म्हणण्याप्रमाणे घटना घडल्याचे नाकारले आहे. साक्षीदाराने

त्याच्या पुराव्यात दिनांक ०१/०३/२०१६ रोजी आरोपी रणजित हा त्यांचे नांव घेवून शिवीगाळ करत असल्याची बाब नाकारली आहे. फिर्यादीने आरोपी पार्वतीबाई, विधीसंघर्षित बालक हानमंत व विद्या यांनी खाली पाडून लाथा बुक्यांनी मारहाण केल्याचे व आरोपी रणजित याने कु-हाडीने डोक्यात मारल्याचे नाकारले आहे. साक्षीदाराने आरोपींनी त्यांच्या मुलाला मारहाण केल्याचे व जीवे मारण्याची धमकी दिल्याचे नाकारले आहे.

१०. साक्षीदार क्रमांक २ प्रकाश याने घटना ही अंदाजे दोन वर्षांपूर्वी सांयकाळी ०७.३० वाजण्याच्या सुमारास त्यांच्या घरासमोर घडल्याचे सांगितले आहे. साक्षीदाराने आरोपी व त्यांच्यामध्ये लहान मुलांच्या कारणावरून वाद झाल्याचे सांगून आरोपींनी त्यांना व त्यांच्या वडिलांना कु-हाडीने व लाथा बुक्यांनी मारहाण केल्याची घटना घडली नसल्याचे सांगितले आहे. विद्वान सहाय्यक सरकारी विधिज्ञ यांनी न्यायालयाच्या परवानगीने साक्षीदारास उलटतपासात विचारावयाची प्रश्ने विचारली परंतु, त्यातूनही सरकार पक्षाच्या म्हणण्यास कोणतीही पुरक अशी बाब दिसून येत नाही. साक्षीदाराने सरकार पक्षाच्या म्हणण्याप्रमाणे घटना घडल्याचे नाकारले आहे. साक्षीदाराने आरोपी रणजित याने त्यांच्या वडिलांना कु-हाडीने डोक्यात मारल्याचे नाकारले आहे तसेच आरोपी पार्वतीबाई व विधीसंघर्षित बालक हानमंत व विद्या यांनी खाली पाडून लाथाबुक्याने मारहाण केल्याची बाब नाकारली आहे. तसेच साक्षीदाराने तो सोडवण्यासाठी गेल्याचे व आरोपींनी अथवा हानमंत व विद्या यांनी त्यास मारहाण केल्याचे व जीवे मारण्याची धमकी दिल्याचे देखील नाकारले आहे.

११. फिर्यादीने त्यांच्या पुराव्यात सरकारी दवाखाना उस्माननगर येथे उपचार घेतल्याचे सांगितले आहे. परंतु फिर्यादी मारोती याने उपचार आरोपींनी मारहाण केल्यामुळे घेतल्याचे सांगितलेले नाही. तसेच उपचार कोणत्या कारणामुळे घेतले याबद्दल काहीही सांगितले नाही. जरी आरोपींनी निशाणी २३ कडील घटनास्थळ पंचनामा, निशाणी २४ कडील जप्तीपंचनामा व निशाणी २५ कडील फिर्यादीचे वैद्यकीय प्रमाणपत्र कबुल केले असले तरी, सुध्दा फिर्यादीची व जखमीची न्यायालयासमोरील साक्ष विचारात घेता आरोपींनी विविक्षीत गुन्हे केल्याचे म्हणता येणार नाही. फिर्यादीने त्याच्या उलटतपासात आरोपींनी मारहाण केल्याचे

स्पष्टपणे नाकारले आहे. फिर्यादीने तक्रार त्याच्या सांगण्याप्रमाणे लिहून घेतल्याचे नाकारले आहे. फिर्यादीस व साक्षीदारास त्यांच्या फिर्यादीमधील व जबाबातील अधोरेखांकित भाग अवाचून दाखविला असता तो का लिहिला आहे याचे कारण सांगु शकत नसल्याचे सांगितले आहे.

१२. तक्रारदार व आरोपींमध्ये न्यायालयाबाहेर तडजोड झाली आहे व त्याप्रमाणे तडजोड पुरसिस नि. १९ वर दाखल केले आहे. मा. सर्वोच्च न्यायालयाने मदनमोहन अबोट वि. स्टेट ऑफ पंजाब २००८ क्रिमिनल लॉ जर्नल २२४३ मध्ये असे निष्कर्ष नोंदवला आहे की, गुन्हा हा सार्वजनिक हितसंबंधावर परिणाम करणार नसेल व जो केवळ वैयक्तिक स्वरूपाचा असेल तर न्यायालयाने फिर्यादी व आरोपीमधील तडजोडपत्र स्विकारावे कारण न्यायालयामध्ये बरेच खटले प्रलंबित आहेत त्या खटल्यांना वेळ देता येईल तसेच तडजोड झालेल्या प्रकरणात अभियोग पक्षाच्या बाजूने निकाल लागण्याची शक्यता नसेल तर तडजोड स्विकारावी असा निष्कर्ष नोंदवला आहे व या प्रकरणाला वरील निष्कर्ष लागू होतो. तसेच प्रस्तुत प्रकरणात अभियोग पक्षाने स्वतंत्र साक्षीदार तपासले नाहीत. तक्रारदार व आरोपी यांनी तडजोड पत्र दाखल केल्यामुळे अभियोग पक्षाचे पुढील साक्षीदार तपासून कोणताही महत्वपूर्ण पुरावा उपलब्ध होणार नसल्यामुळे अभियोग पक्षाचा पुरावा बंद करण्यात आला आहे. एकंदरीत अभियोग पक्षाच्या वतीने आलेल्या पुराव्या वरून आरोपींवरील दोषारोप योग्य शंकेच्या बाहेर जाऊन शाबीत झाले असे म्हणता येणार नाही तसेच मा. सर्वोच्च न्यायालयाच्या मदनमोहन अबोट मधील न्यायनिर्णयातील सिद्धांतानुसार फिर्यादी (जखमी) व आरोपी मधील तडजोडपत्र विचारात घेऊन मी मुद्दे क्रमांक १ ते ४ चा निष्कर्ष नकारार्थी देत आहे.

मुद्दा क्र. ५ बाबत

१३. प्रस्तुत प्रकरणी आरोपी क्रमांक १ रणजित याचेकडून निशाणी २४ कडील जप्ती पंचनाम्यानुसार एक लोखंडी कु-हाड ज्याचे पाते अंदाजे चार इंच लाकडी दांडा असलेली जप्त केल्याचे अभियोग पक्षाचे म्हणणे आहे. सदरची बाब आरोपींनी कबुल केली आहे. सदरचा मुद्देमाल न्यायालयासमोर सादर करण्यात आलेला नाही. जरी संपरीक्षेदरम्यान

मुद्देमाल न्यायालयासमोर सादर करण्यात आलेला नाही. तरीही फौजदारी प्रक्रीया संहिता, १९७३ चे कलम ४५७ अन्वये तो मुद्देमाल विल्लेवाटीत करणे बाबत न्यायालय आदेश करू शकते. सदरचा मुद्देमाल निरुपयोगी असल्यामुळे नष्ट करण्याकरीता आदेशीत करणे आवश्यक आहे.

१४. मुद्दे क्र. १ ते ४ वरील निष्कर्षामुळे आरोपीं निर्दोष मुक्ततेस हक्कदार आहे. फौजदारी प्रक्रीया संहिता, १९७३ चे कलम ४३७—अ अन्वये या न्यायनिर्णयाविरुद्ध करण्यात आलेल्या अपील किंवा इतर कार्यवाहीत हजर राहण्याची हमी म्हणून आरोपींना जामीन देण्याकरीता आदेशीत करणे आवश्यक आहे. सबब आदेश—

आदेश

१.	फौजदारी प्रक्रीया संहिता, १९७३ चे कलम २४८ (१) अन्वये आरोपीस भारतीय दंड संहिता, १८६० चे कलम ३२४ ३२३, ५०४ ५०६ सह कलम ३४ अन्वये शिक्षेस पात्र असणा—या गुन्ह्यातून निर्दोष मुक्त करण्यात येते.
२.	आरोपीचा जामीन कदबा रद्द करण्यात येते.
३.	या न्यायनिर्णयापासुन करावयाच्या अपीलाची मुदत संपल्यानंतर निशाणी २४ कडील जप्ती पंचनाम्यानुसार जप्त करण्यात आलेली मुद्देमाल एक लोखंडी कु—हाड ज्याचे पाते अंदाजे चार इंच लाकडी दांडा असलेली नष्ट करण्यात यावी. परंतु अपील केले असल्यास त्यातील आदेशाप्रमाणे मुद्देमाल विल्लेवाटीत करावा.
४.	आरोपींनी ४३७—अ फौजदारी प्रक्रीया संहिता, १९७३ प्रमाणे प्रत्येकी रक्कम रूपये ३०००/— चा जामीन कदबा व जात मुचलका द्यावा. आरोपींनी दिलेला जात मुचलका व जामीन कदबा आजपासुन सहा महिने पर्यंत अस्तित्वात राहतील.
५.	आरोपींना मुक्त करण्यात येते

दिनांक : ०७.०३.२०१८

ठिकाण : कंधार.

(सुभाष द. तारे)

न्यायदंडाधिकारी प्रथम वर्ग, कंधार.